

Caroli kyrka Borås

Caroli kyrka är stadens äldsta bevarade byggnad, och uppfördes i slutet av 1660-talet, knappt 50 år efter att Borås officiellt fått stadsrättigheter. Det fanns redan under medeltiden en stenkyrka på samma plats. Torpa medeltidskyrka.

När man restaurerade Caroli kyrka under 1930-talet påträffades bearbetad sandsten av romansk typ. En stadsplan från första hälften av 1600-talet antyder att kyrkan då bestod av ett rektangulärt långhus med ett smalare, rakslutet kor i öster, sakristia i norr och torn i väster.

Delar av medeltidskyrkan finns till en del kvar i Caroli kyrkas sydmur.

Den nuvarande kyrkan som började byggas 1661 under ledning av kyrkoföreståndaren Johan Svensson Wätterhusen stod i stort sett färdig i slutet av 1660-talet.

Tornet byggdes till drygt tio år efter att den övriga kyrkan stod klar, och kyrkan har återuppbyggts och reparerats efter bränder på både 1600- 1700- och 1800-talet. Sitt nuvarande utseende fick tornet i mitten av 1800-talet.

Vapenhuset framför långhusportalerna på nord- och sydsidan tillfogades vid en restaurering vid tiden för första världskriget. Och den befintliga sakristian tillbyggdes i söder 1938-40, efter ritningar av arkitekt Sigfrid Ericsson. Trots dessa ändringar och ett antal reparationer är kyrkan en av landets främsta företrädare för den holländskt inspirerade barocken.

När kyrkan stod nybyggd fick den ett innertak bestående av tunnvalv i samtliga skepp, utförda av byggmästaren Arvid Hane. Efter en brand 1681 bytte kyrkan namn från Torpa kyrka, till Caroli kyrka till minne av Karl XI.

Då tillkom ett nytt innertak som smyckades med målningar av Erik Grijs. Dennes målningar gick dock förlorade vid branden 1727. De spegelvalv som byggdes därefter smyckades återigen med målningar, denna gång av Dittlef Ross. De nuvarande innertaken utfördes efter en brand på 1820-talet av byggmästaren Pehr Ericsson i Tåå, Sandhult socken.

Väggarnas och valvens målade dekoration är utförd i jugendstil efter skisser av konstnär Filip Månsson.

Den praktfulla, nyklassicistiska altaruppsatsen utfördes till sitt mittparti 1839-40 av Johannes Andersson i Mjöbäck. Det berättas att När Caroli kyrka skulle invigas var alla som jobbat med kyrkbygget med och samtliga var givetvis uppsträckta i den bästa och senaste kostymmodellen. Men bildhuggare Johannes kom i sin vadmalsrock. Därför blev han tillfrågad av en av de fina herrarna vad han skulle vara med för. - Jo, dä ä liasom ja som gjort den där altaruppsatsen, kom svaret. Då blev det andra tongångar och även Johannes fick sitta på hedersplats trots sin vadmalsrock.

Sidostyckenas ramverk och målningar är utförda 1862 av Birger Lignell.

Nuvarande dopfunt och predikstol är ritad 1916 av Sigfrid Ericson, och är båda skulpterad av Johan Björk i Göteborg. Orgelfasaden är utförd 1824 efter ritningar av arkitekten vid Överintendentsämbetet Carl Gustaf Blom-Carlsson.

Birger Forell som varit präst i Svenska kyrkan i Berlin mellan 1929 och 1942, och då hjälpt förföljda i Nazityskland, skickades på uppmaning av Gestapo

hem till Sverige, och blev präst i Carolikyrkan i Borås fram till 1951. Han fortsatte att jobba inom det humanitära området. Bland annat skickades han 1943 av Kyrkornas världsråd för att ta hand om tyska krigsfångar i Storbritannien. 1944 grundade Birger Forell kommittén för kristen efterkrigshjälp i Borås. Och efter kriget fortsatte han med Schwedenhilfe och delade ut livsmedel, kläder och pengar till flyktingar i Tyskland.